

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПРИ ПОСТАЧАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Шигимага С. Д., студ., Онегіна В. М., д.е.н., проф.

(Державний біотехнологічний університет)

Наразі агробізнес України знаходиться перед вибором: і далі конкурувати на зовнішніх ринках валовими зборами і ціною, або ж шукати нові можливості та перспективніші ринки збуту. Постачальники агропродукції можуть не тільки знайти маржинальніші ніші на зовнішніх ринках, а й навчитися по-іншому себе позиціонувати за кордоном. Президент України 22 лютого підписав закон, яким ставку ПДВ при постачанні 15 видів сільгосппродукції знижено з 20% до 14%. Це означає, що вже з 1 березня 2021 року правила гри на українському аграрному ринку кардинально змінилися [1]. Цей закон викликав запеклі суперечки серед учасників аграрного ринку та неоднозначні оцінки експертів. Він також може відчутно зменшити доходи бюджету на наступний рік, який і так має суттєвий дефіцит. Зате великі агрохолдинги можуть суттєво заробити. В табл.1 подано інформацію, щодо аграрних виробників найбільших отримувачів відшкодування ПДВ у вересні 2021 р.

Таблиця 1. Рейтинг аграрних виробників найбільших отримувачів відшкодування ПДВ (у вересні 2021 року)

Назва компанії	Сума відшкодування, млн.грн.
«НІБУЛОН»	1 499,2
Кернел-Трейд (входить до Кернел)	452,43
ЛДК Україна	255,27
Каргілл	207,66
АДМ Юкрейн	203,48
Вайтерра Україна («Гленкор Агрікалчер Україна»)	192,06
Дельта Вілмар Україна	112,66
Агропросперіс ТРЕЙД	105,24
COFCO Agri Ukraine	98,9
«Лебединський насінневий завод» (LNZ Group)	96,59
ДПЗКУ	95,6
Олсідс Блек Сі(Allseeds)	84,56
Дніпроазот	82,0
Монделіс Україна	74,33
RISOIL	59,09

Закон передбачає, що при постачанні на території України, експорті та ввезенні в Україну окремих видів сільськогосподарської продукції ставка податку на додану вартість (ПДВ) буде знижена з 20% до 14%. У переліку фігурують передусім сировинні товари, які переважно ідуть на експорт – або напямую, або через переробку, і здебільшого не продаються кінцевому

споживачу в Україні. Зокрема, йдеться про пшеницю, жито, ячмінь, овес, насіння соняшника, ріпаку, льону, кукурудзу, соєві боби, цукровий буряк, а також про незбиране молоко, велику рогату худобу і живих свиней. Левова частка цих товарів – або самі по собі є «золотим» фондом українського аграрного експорту, або ж є сировиною для товарів, експорт яких забезпечує Україні провідні місця на світових аграрних ринках. Наприклад, перше місце за експортом соняшникової олії. Це важливо для розуміння, хто виграє від законодавчих змін [2;3]. Натомість законотворці вважають, що відповідний закон забезпечить підтримку агровиробництва в Україні, допоможе залучити інвестиції для розвитку українського АПК. Щоб зрозуміти, кому саме допоможе зниження ПДВ на аграрну сировину, а кому може нашкодити, треба уявляти виробничий ланцюг кожного окремого гравця ринку. Для більшості з них, навіть для «чистих» виробників, ПДВ є «прохідним» податком, – вони як сплачують його самі, так і закладають в ціну продукції, що продають. І тут ключовою є різниця між так званим «вхідним» і «вихідним» ПДВ. Виглядає, що найбільше виграють великі вертикально інтегровані аграрні компанії, які контролюють весь ланцюжок від виробництва чи переробки до експорту аграрної продукції [4]. Крім відшкодування ПДВ як експортери, такі компанії після зниження ПДВ ще й зекономлять обігові кошти на етапі закупівлі сировини. Вигода виробників та переробників залежить від багатьох чинників, які формують їхню власну різницю між «вхідним» та «вихідним» ПДВ, але для переробників зиск є очевиднішим, бо «вхідний» ПДВ для них становитиме 14%, а «вихідний» – 20%, коли продадуть товар на внутрішньому ринку. А от для кого змін точно не буде – то це для кінцевого споживача, який і є головним платником ПДВ. У цінниках на полицях магазинів та чеках нічого не зміниться. Щоб це сталося, кажуть експерти, змінитися має сам ПДВ на товари кінцевого споживання. Або, як показує досвід деяких європейських країн, можна почати зі зниження ПДВ на аграрну продукцію, умовно готову до вживання.

Список літератури

1. Офіційний веб-портал Верховної ради України. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72220
2. Glyan Tatyana, Antoshchenkova Vitalina. Land Market the Ukrainian Realities / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь і технічний прогрес в АПК». Інноваційні розробки в аграрній сфері. Том 2. Харків: ХНТУСГ. 2020. С. 278-279.
3. Онегіна В.М., Антощенко В.В. Спільна аграрна політика та конкурентоспроможність сільського господарства ЄС. «Європейські уроки аграрної політики для України»: кол.монографія. ЖНАУ, 2019. С.152-163.
4. Антощенко В.В. Конкурентоспроможність, як основа ефективної національної економіки Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка. Сер. Економічні науки. 2019. Вип. 200. С. 84-95.